

פרקים ג / בניית החומה וחיזוקה

פסוקים א-לב: רשימת הבונים

נחמיה הוציא מיד את תוכניתו לטפל בחומות העיר ירושלים ובשעריה.

בפסוקים אלה מובאת רשימה של הבונים והמקום אותו שיפצו. הרשימה פתחה את סדר הפעולות התיקון בשער הצאן והסתתימה בשער הצאן. רשימת המקומות היא בסדר גיאוגרפי עוקב סביב חומות ירושלים, ללמדנו שמדובר בתיאור של החומה כולה.

נשים לב לפעלים – הכתוב חוזר על הפעלים "בנה", "החזיק" ומלמד שמדובר ברשימה המתארת את חיזוקה ותיקונה של החומה. גם חוזרות המלים "ועל ידו" "ועל ידם" "אחריו" כדי להדגיש כי מתוארות כאן קבוצות בונים רבות, אבל יש כאן בניה רצופה של כל חומות העיר.

ברשימה המפורטת רואים את חכמת נחמיה. בפסוק כח כתוב: "אִישׁ, לְנֶגֶד בֵּיתוֹ". רש"י אומר על הפסוק: "כל אחד היה בונה כנגד ביתו". נחמיה ניצל קודם כל את הנכונות של היושבים לדאוג לביטחון משפחותיהם בכך שכל אחד בנה קטע בחומה הקרוב לביתו. כאן התבטאה חכמתו של נחמיה כמנהיג, שהצליח להעביר אחריות לעם וגרם ליצירת שותפות. בכך הוא הצליח לעורר ולרתום את כל יושבי ירושלים לקום ולעשות מעשה להגנתם ולביטחונם.

פסוקים לג-לח: ההתמודדות עם הפרעות לבניה

צרי יהודה ובנימין בראשותו של סנבלט החורוני וטוביה העמוני שהצטרף ללעג הפריעו לבניין החומה. בשלב הזה הפרעה הייתה ברמה מילולית (על ידי מילים). הם לעגו למאמצי הבנייה: "מָה הַיְהוּדִים הָאֵמְלָלִים עוֹשִׂים? הַיַּעֲזְבוּ לָהֶם? הַיִּזְבְּחוּ הַיְכָלוֹ בַּיּוֹם? הַיִּיחֲיוּ אֶת-הָאֲבָנִים מְעֲרָמוֹת הָעֶפֶר וְהָמָה שְׂרוּפוֹת? וְטוֹבִיָּה הָעַמּוּנִי, אֲצִלוֹ. וַיֹּאמֶר: גַּם אֲשֶׁר-הֵם בּוֹנִים, אִם יַעֲלֶה שׁוֹעַל, וּפְרָץ חוֹמַת אֲבָנֵיהֶם" (לד-לה).

פירוש רש"י:

"מה היהודים" - מדוע היהודים כך הם עושים?

"האמללים" - ענין חלשות ורפיון

"היעזבו להם" - וכי הם סבורים אשר יעזבו ויניחו להם העובדי כוכבים לבנות?

"היזבחו" - אם יזבחו להם את זבחיהם תמיד כמו שהם סבורים?

"היכלו ביום" - אם יכלו וישלימו מלאכתם אשר התחילו ביום אחד? לומר שלא יניחום העובדי כוכבים לגמור את בנינם.

"היחיו" - אם יחיו ויתקנו ויחזירו האבנים לקדמתן להיות קשות וחזקות מן העפר

"מערמות" - ענין חמרים ותלים.

"והמה שרופות" - והאבנים היו שרופות ונעשית עפר. כך היו מלעיגים ומתלוצצים על בנין החומה שהיו בונים מן האבנים שרופות שנפלו לארץ מן האש כאשר נשרפה ירושלים.

מדברי הלעג והזלזול של צרי יהודה ניכר שהם אינם מאמינים שיושבי ירושלים לעמוד במשימת הבניה. הם רואים ביהודים אנשים מסכנים וחלשים, שאף אחד לא יאפשר להם לבנות את החומה והם לא יצליחו לסיים לבנות אותה ולא יזכו להקריב קורבן שמחה על השלמת חומה עלובה זאת. בנוסף צרי יהודה לעגו ואמרו שגם אם היהודים יסיימו את הבניה, האבנים שמהן נבנית החומה, הן אבנים שנשרפו בעבר, ובוודאי הן תתפוררנה מהר והחומה תתמוטט. באופן זה החומה חלשה ולא תוכל להגן על היהודים. חומה זו כל כך חלשה עד שאפילו שועל יוכל לפרוץ אותה, אז בודאי שהחומה לא תוכל להגן על תושבי ירושלים מלוחמים שירצו לכבוש את העיר.

ברור שדברי הלעג והזלזול פגעו במורל של הבונים היהודים. הם היו במצוקה קשה.

נחמיה נקט בשתי דרכי פעולה כנגד הצרים :

רוחנית : התפלל לה' שלא יסלח ללועגים לבוני החומה היהודים, ויעניש אותם על מעשיהם.

מעשית : נחמיה עודד את בוני החומה להמשיך בבניית החומה ולא להיות מושפעים מהלועגים להם.

תפילת נחמיה מאפיינת אותו כאיש מאמין, התולה את חייו בחסדי שמיים ומשלב בין בטחון בה' ובין השתדלות אישית.

תגובות נחמיה הועילו, והבונים לא התייאשו אלא המשיכו בבניית החומה : **"וַתִּקְשָׁר כָּל הַחוֹמָה עַד-הַצָּיְה" (לח).** כלומר הצליחו לבנות מחצית מהגובה המתוכנן.